

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 3 września 2009 r. *

Spis treści

I — Ramy prawne	I - 7466
II — Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja	I - 7470
III — Zaskarżony wyrok	I - 7472
IV — Żądania stron przed Trybunałem	I - 7472
V — W przedmiocie odwołania	I - 7473
A — W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego naruszenia prawa do obrony i obowiązku uzasadnienia przy podziale postępowania administracyjnego	I - 7474
1. Zaskarżony wyrok	I - 7474
2. Argumentacja stron	I - 7474
3. Ocena Trybunału	I - 7475
B — W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego zakazu odmowy ochrony prawnej	I - 7478
1. Zaskarżony wyrok	I - 7478
2. Argumentacja stron	I - 7478
3. Ocena Trybunału	I - 7479
C — W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzenia naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do określenia wagi naruszenia	I - 7480
1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu trzeciego dotyczącego niedosta- tecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzenia naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rozmiaru rynku właściwego	I - 7481

* Język postępowania: niemiecki.

PRYM I PRYM CONSUMER PRZECIWKO KOMISJI

a)	Zaskarżony wyrok	I - 7481
b)	Argumentacja stron	I - 7482
c)	Ocena Trybunału	I - 7483
2.	W przedmiocie drugiej części zarzutu trzeciego dotyczącej niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzonego naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek	I - 7486
a)	Zaskarżony wyrok	I - 7486
b)	Argumentacja stron	I - 7488
c)	Ocena Trybunału	I - 7488
i)	W przedmiocie wniosku Komisji o zastąpienie uzasadnienia.	I - 7488
ii)	W przedmiocie argumentacji wnoszących odwołanie	I - 7491
D —	W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego naruszenia wytycznych i błędnej oceny wagi naruszenia	I - 7493
1.	W przedmiocie pierwszej części zarzutu czwartego dotyczącej nieuwzględnienia błędnej oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek	I - 7493
a)	Zaskarżony wyrok	I - 7493
b)	Argumentacja stron	I - 7494
c)	Ocena Trybunału	I - 7494
2.	W przedmiocie drugiej części zarzutu czwartego dotyczącej nieuwzględnienia jako okoliczności łagodzącej faktu, że wnoszące odwołanie dobrowolnie zakończyły naruszenie	I - 7496
a)	Zaskarżony wyrok	I - 7496
b)	Argumentacja stron	I - 7496
c)	Ocena Trybunału	I - 7497

E — W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności przy ustalaniu kwoty grzywny	I - 7498
1. Zaskarżony wyrok	I - 7498
2. Argumentacja stron	I - 7498
3. Ocena Trybunału	I - 7499
VI — W przedmiocie kosztów	I - 7499

W sprawie C-534/07 P,

mającej za przedmiot odwołanie na podstawie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości, wniesione w dniu 26 listopada 2007 r.,

William Prym GmbH & Co. KG,

Prym Consumer GmbH & Co. KG,

z siedzibą w Stolberg (Niemcy), reprezentowane przez H.J. Niemeyera, C. Herrmanna i M. Röhriga, Rechtsanwälte,

wnoszące odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez F. Castillo de la Torre i K. Mojzesowicz, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann (sprawozdawca), prezes izby, M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet i J.J. Kasel, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: R. Șereș, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 5 marca 2009 r.,

po wysłuchaniu opinii rzecznika generalnego na rozprawie w dniu 30 kwietnia 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 William Prym GmbH & Co. KG i Prym Consumer GmbH & Co. KG wnoszą w odwołaniu o uchylenie — w zakresie, w jakim jest dla nich niekorzystny — wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-30/05 Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), którym Sąd stwierdził nieważność części decyzji Komisji C(2004) 4221 wersja ostateczna z dnia 26 października 2004 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 traktatu WE (sprawa COMP/F-1/38.338 — PO/Nadeln) (zwanej dalej „sporną decyzją”).

I — Ramy prawne

- 2 Artykuł 23 ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 traktatu (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) stanowi:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

- a) naruszają art. 81 lub 82 traktatu [...]

[...]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[...]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia”.

3 Artykuł 31 rozporządzenia nr 1/2003 przewiduje:

„Trybunał Sprawiedliwości ma nieograniczoną jurysdykcję do rozpatrywania odwołań od decyzji, w których Komisja nałożyła grzywnę lub okresową karę pieniężną. Trybunał Sprawiedliwości może uchylić, obniżyć lub podwyższyć nałożoną grzywnę lub okresową karę pieniężną”.

- 4 Punkt 1 część A wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi”) ma brzmienie następujące:

„Przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę jej charakter, rzeczywisty wpływ na rynek, tam gdzie może to być zmierzone oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego.

Naruszenia będą więc zaliczane do jednej z trzech kategorii: naruszenia o małym znaczeniu, poważne naruszenia oraz bardzo poważne naruszenia.

— naruszenia o małym znaczeniu:

Mogą być to restrykcje handlowe, zwykle o charakterze wertykalnym, ale o ograniczonym wpływie na rynek i mające wpływ jedynie na stosunkowo ograniczoną, chociaż znaczną część rynku Wspólnoty.

Możliwe grzywiny: 1000 [EUR] do 1 miliona [EUR].

— poważne naruszenia:

Będą to najczęściej horyzontalne lub wertykalne ograniczenia tego samego typu, co powyższe, ale bardziej rygorystycznie stosowane, o większych skutkach rynkowych i wpływające na duże obszary wspólnego rynku. [...]

Możliwe grzywny: 1 milion [EUR] do 20 milionów [EUR].

— bardzo poważne naruszenia:

Ogólnie będą to ograniczenia horyzontalne, takie jak kartele cenowe i podział rynku, lub inne praktyki, które narażają na szwank prawidłowe funkcjonowanie jednolitego rynku, takie jak podział krajowych rynków oraz wyraźne nadużywanie pozycji dominującej przez przedsiębiorstwa posiadające rzeczywisty monopol [...]

Możliwe grzywny: powyżej 20 milionów [EUR].

[...]

Trzeba będzie wziąć również pod uwagę rzeczywiste ekonomiczne możliwości przestępcy spowodowania znaczących szkód innym podmiotom działającym na rynku, w szczególności konsumentom, i w zależności od tego ustalić grzywnę na takim poziomie, który zapewni odpowiednio odstraszający efekt.

[...]”.

II — Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 5 Okoliczności powstania sporu wynikające z zaskarżonego wyroku można streścić następująco.
- 6 Skarżące są przedsiębiorstwami niemieckimi przedstawiającymi się jako wiodące europejskie marki twardych artykułów pasmanteryjnych oraz artykułów do szycia.
- 7 W dniach 7 i 8 listopada 2001 r. Komisja przeprowadziła kontrole na podstawie art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] traktatu (Dz.U. 1962, 13, s. 204), w lokalach szeregu wspólnotowych producentów i dystrybutorów artykułów pasmanteryjnych, w tym skarżących i dwóch przedsiębiorstw brytyjskich, jak również ich odpowiednich spółek zależnych, mianowicie z jednej strony Coats Holdings Ltd i J & P Coats Ltd (zwanym dalej razem „Coats”) i z drugiej strony Entaco Group Ltd i Entaco Ltd (zwanym dalej razem „Entaco”).
- 8 W dniu 15 marca 2004 r. Komisja skierowała do wnoszących odwołanie, Entaco i Coats pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 9 W dniu 26 października 2004 r. Komisja przyjęła sporną decyzję.

- 10 W art. 1 tej decyzji Komisja stwierdziła, że wnoszące odwołanie, Coats i Entaco brały udział w uzgodnionych praktykach i zawarły między 10 września 1994 r. a 31 grudnia 1999 r. szereg umów pisemnych, formalnie bilateralnych, lecz równoważnych w praktyce umowom trójstronnym, na podstawie których przedsiębiorstwa te dokonały lub przyczyniły się do podziału rynków produktowych poprzez segmentację europejskiego rynku twardych artykułów pasmanteryjnych, jak również rynków geograficznych poprzez segmentację europejskiego rynku igieł.
- 11 W art. 2 spornej decyzji Komisja nałożyła na wnoszące odwołanie grzywnę w wysokości 30 mln EUR.
- 12 W spornej decyzji Komisja wskazała, że określiła grzywnę, uwzględniając wagę i czas trwania naruszenia. Tytułem wagi naruszenia Komisja uwzględniła charakter naruszenia, jego rzeczywisty wpływ na rynek, jak również wielkość właściwego rynku geograficznego. Na podstawie tych czynników Komisja stwierdziła, że przedsiębiorstwa biorące udział w omawianym porozumieniu popełniły „bardzo poważne” naruszenie uprawniające ją do określenia kwoty wyjściowej grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie w wysokości 20 mln EUR.
- 13 Jeżeli chodzi o czas trwania naruszenia, Komisja stwierdziła, że trwało ono co najmniej przez okres pięciu lat i trzech miesięcy. Z tego powodu Komisja podwyższyła kwotę wyjściową o 50% i określiła w ten sposób kwotę podstawową grzywny dla wnoszących odwołanie na 30 mln EUR.
- 14 Ponadto Komisja odmówiła wnoszącym odwołanie uwzględnienia okoliczności łagodzących, podkreślając w szczególności, że wcześniejsze odstąpienie od niedozwolonego porozumienia nie wyniknęło z jej interwencji oraz że zostało już przez nią uwzględnione przy ustalaniu czasu trwania naruszenia.

III — Zaskarżony wyrok

- 15 W dniu 28 stycznia 2005 r. wnoszące odwołanie wniosły skargę do Sądu zmierzającą w pierwszej kolejności do stwierdzenia nieważności spornej decyzji w dotyczącym ich zakresie, a w drugiej kolejności do uchylecia lub obniżenia nałożonej na nie grzywny.
- 16 Zaskarżonym wyrokiem Sąd częściowo uwzględnił skargę w zakresie, w jakim zmierzała ona do obniżenia grzywny, uznając, że wnoszącym odwołanie niesłusznie odmówiono uwzględnienia korzyści wynikających z komunikatu Komisji w sprawie nienakładania grzywien lub obniżania ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4). Z tego względu Sąd, w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania w rozumieniu art. 229 WE, obniżył kwotę grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie do 27 mln EUR. W pozostałym zakresie skargę oddalił.

IV — Żądania stron przed Trybunałem

- 17 Wnoszące odwołanie zwracają się do Trybunału o:

— uchylecie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim jest dla nich niekorzystny;

— stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim ich dotyczy;

- w dalszej kolejności uchylenie lub obniżenie grzywny nałożonej na nie w art. 2 tej decyzji;

- w jeszcze dalszej kolejności skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd i

- obciążenie Komisji kosztami całego postępowania.

18 Komisja wnosi do Trybunału o:

- oddalenie odwołania i

- obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania w niniejszej instancji.

V — W przedmiocie odwołania

19 Wnoszące odwołanie podnoszą w jego uzasadnieniu pięć zarzutów, które zostaną w kolejności rozpatrzone.

A — *W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego naruszenia prawa do obrony i obowiązku uzasadnienia przy podziale postępowania administracyjnego*

1. Zaskarżony wyrok

20 W odpowiedzi na argumentację, w której wnoszące odwołanie podnoszą, że podział początkowo jednego postępowania, wszczętego w sprawie zwanej „Artykuły pasmanteryjne”, na dwa odrębne postępowania — sprawy „Artykuły pasmanteryjne: Igły” (zwana dalej „sprawą »igły«”) i „Artykuły pasmanteryjne: Zapięcia” (zwana dalej „sprawą »zapięcia«”), stanowił naruszenie prawa do obrony, Sąd stwierdził w pkt 61 zaskarżonego wyroku:

„[...] należy stwierdzić, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, przesłane wnoszącym odwołanie w dniu 15 marca 2004 r., nosiło jednoznaczny tytuł: »Przedstawienie zarzutów w postępowaniu PO/twarde wyroby pasmanteryjne: igły«. W związku z tym wnoszące odwołanie dowiedziały się najpóźniej w tym dniu, iż Komisja wszczęła odrębne postępowanie dotyczące rynku igieł. Mogły zatem bronić się przed podziałem postępowań w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów”.

2. Argumentacja stron

21 Wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo, stwierdzając w pkt 61 zaskarżonego wyroku, iż wiedziały co najmniej od chwili przedstawienia zarzutów, że Komisja wszczęła dwa odrębne postępowania i że w konsekwencji mogły bronić się przed tym podziałem postępowania administracyjnego. Ich zdaniem pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wskazywało jedynie na to, że Komisja uważała, iż ich zachowanie w sektorze igieł stanowiło naruszenie odrębne względem ich zachowania w sektorze zapięć. Tymczasem tylko wystarczające szczegółowe przedstawienie

okoliczności faktycznych, na podstawie których Komisja dokonała podziału postępowania, mogło im pozwolić na ocenę legalności tego środka i w konsekwencji skutecznie chronić swoje interesy.

- 22 Wnoszące odwołanie dodają, że nie podając powodów podziału postępowania, Komisja naruszyła ciężką na niej obowiązek uzasadnienia.
- 23 Komisja podnosi, że wnoszące odwołanie ograniczyły się przed Sądem do twierdzenia, iż zostały pozbawione możliwości zwrócenia uwagi Komisji, że grzywny, które mogły być na nie nałożone w obu sprawach, ze względu na istniejący między nimi związek nie mogą przekraczać pułapu przewidzianego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 wynoszącego 10% całkowitego obrotu uzyskanego przez nie w Unii Europejskiej.
- 24 Dlatego zdaniem Komisji, która kwestionuje wystąpienie w tym kontekście braku uzasadnienia, zarzut pierwszy należy uznać za nowy i z tego powodu odrzucić jako niedopuszczalny, a posiłkowo oddalić jako bezzasadny w zakresie, w jakim dotyczy on naruszenia obowiązku uzasadnienia.

3. Ocena Trybunału

- 25 Bez konieczności rozpatrywania dopuszczalności pierwszego zarzutu należy stwierdzić, iż nie można go uwzględnić.
- 26 Co prawda przestrzeganie prawa do obrony w postępowaniach administracyjnych z zakresu wspólnotowej polityki konkurencji stanowi ogólną zasadę prawa wspólnotowego, której poszanowanie zapewnia Trybunał (zob. podobnie wyroki: z dnia

15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, pkt 167–171; z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawach połączonych C-65/02 P i C-73/02 P ThyssenKrupp przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6773, pkt 92; z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8725, pkt 35).

27 Jeżeli chodzi o postępowanie na podstawie art. 81 WE, należy jednak rozróżnić dwie fazy postępowania administracyjnego, to jest fazę dochodzenia poprzedzającego pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i fazę odpowiadającą pozostałemu postępowaniu administracyjnemu. Każdy z tych następujących po sobie okresów odpowiada własnej wewnętrznej logice, z których pierwszy powinien pozwolić Komisji na zajęcie stanowiska co do kierunku postępowania, a drugi na ostateczne zajęcie stanowiska w kwestii zarzucanego naruszenia (zob. ww. wyroki w sprawach: Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 181–183, oraz Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, pkt 38).

28 Oceny zawarte w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów przewidzianym w rozporządzeniach wspólnotowych mają za zadanie opisanie przedmiotu postępowania administracyjnego względem przedsięwzięcia, przeciwko którym zostało wszczęte (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 listopada 1987 r. w sprawach połączonych 142/84 i 156/84 British American Tobacco i Reynolds Industries przeciwko Komisji, Rec. s. 4487, pkt 70). W tym celu pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno wymieniać w wyraźny sposób wszystkie zasadnicze elementy, na których Komisja opiera się w tym stadium postępowania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem to wskazanie może mieć charakter skrótowy, ponieważ pismo to stanowi dokument przygotowawczy, którego oceny okoliczności faktycznych i prawnych mają charakter czysto prowizoryczny (zob. w szczególności wyrok z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 14, oraz z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 67).

29 W niniejszym przypadku Sąd stwierdził w pkt 61 zaskarżonego wyroku, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów przesłane wnoszącym odwołanie nosiło tytuł

„Przedstawienie zarzutów w postępowaniu PO/twarde wyroby pasmanteryjne: igły”. Wnoszące odwołanie same w nim przyznały, że pismo to wskazywało, iż Komisja uznała, że ich zachowanie w sektorze igieł stanowiło odrębne naruszenie od zachowania w sektorze zapięć.

- 30 Wnoszące odwołanie nie kwestionują zatem, że w niniejszym przypadku przedstawienie zarzutów zostało sformułowane w sposób wystarczająco jasny, aby umożliwić skuteczne przyjęcie do wiadomości zachowań, które zarzuciła im Komisja, i kierunku, który zamierzała ona nadać postępowaniu.
- 31 Jedyny argument, który przywołują one na poparcie swojego twierdzenia, iż nie mogły skutecznie prowadzić swojej obrony na tym etapie, odnosi się do braku uzasadnienia, który ich zdaniem zawierało pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w odniesieniu do podziału postępowania, w kierunku którego kierowała się Komisja.
- 32 Argumentacji tej nie można przyjąć.
- 33 Prowadziłaby ona bowiem do wymagania od Komisji, aby wskazywała ona nie tylko zasadnicze okoliczności faktyczne i prawne, które na tym etapie postępowania administracyjnego przyjmuje za stanowiące naruszenie wspólnotowego prawa konkurencji, lecz również aby przedstawiała przynajmniej skrótowo powody, dla których nie zamierza w ramach tego samego postępowania opierać się na pewnych elementach, w odniesieniu do których początkowo prowadziła dochodzenie lub zamierzała je prowadzić. Obowiązek uzasadnienia spoczywający na Komisji na etapie przesłania pisma w sprawie przedstawienia zarzutów zostałby rozciągnięty w ten sposób na elementy z definicji niebędące istotnymi dla przebiegu postępowania, które zamierza prowadzić. Taki obowiązek uzasadnienia wykraczałby poza wymogi zdefiniowane w orzecznictwie przypomnianym w pkt 28 niniejszego wyroku.

34 Wynika z tego, że zarzut pierwszy należy oddalić jako w każdym razie bezzasadny.

B — *W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego zakazu odmowy ochrony prawnej*

1. Zaskarżony wyrok

35 W pkt 64 zaskarżonego wyroku Sąd przypomniał, że Komisja jest uprawniona zarówno do łączenia, jak i dzielenia postępowań z obiektywnych przyczyn. W odpowiedzi na twierdzenia wnoszących odwołanie, iż takie przyczyny nie wystąpiły w niniejszym przypadku, Sąd stwierdził w pkt 65 wyroku, że sytuacja nie była całkowicie porównywalna do tej, w której dopuścił taki podział w przypadku odrębnych naruszeń. Jeżeli chodzi jednak o twierdzenia wnoszących odwołanie, iż zarzucane im zachowania stanowiły w rzeczywistości jedno naruszenie, Sąd uznał w pkt 66 wyroku, że mogą one być ocenione dopiero po przyjęciu decyzji w sprawie „zapięć”.

2. Argumentacja stron

36 Wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo, odmawiając kontroli legalności podziału postępowania, chociaż z jednej strony uznał, że Komisja może dokonywać takiego podziału tylko w odniesieniu do odrębnych naruszeń, a z drugiej strony posiadał wskazówki, w postaci pism w sprawie przedstawienia zarzutów z dnia 16 września 2004 r. w sprawie „igieł” i z dnia 8 marca 2006 r. w sprawie „zapięć”, pozwalające na założenie, iż Komisja dokonała arbitralnego podziału jednego naruszenia. Sąd błędnie stwierdził w pkt 66 zaskarżonego wyroku, że w sytuacji braku decyzji Komisji w sprawie

„zapięć” w czasie, kiedy sprawa „igieł” została poddana rozpoznaniu przez Sąd, przypuszczenia dotyczące wyniku sprawy „zapięć” miały charakter spekulatywny.

37 Komisja wnosi o oddalenie tego zarzutu. Jej zdaniem Sąd słusznie uznał, że twierdzenia wnoszących odwołanie nie mogą być badane przed przyjęciem decyzji w sprawie „zapięć”.

3. Ocena Trybunału

38 W pkt 64–66 zaskarżonego wyroku Sąd zaznaczył, że zgodnie z jego własnym orzecznictwem postępowanie w sprawie naruszenia wspólnotowych reguł konkurencji może być przedmiotem podziału i prowadzić do przyjęcia wielu decyzji nakładających odrębne grzywny, pod warunkiem że chodzi o odrębne naruszenia.

39 Wnoszące odwołanie nie kwestionują tej analizy, ale zarzucają Sądowi, że nie poddał kontroli, czy w niniejszym przypadku zachowania zarzucane w spornej decyzji w sprawie „igieł” z jednej strony i zachowania określone w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów z dnia 8 marca 2006 r. w sprawie „zapięć” z drugiej strony stanowiły czy też nie stanowiły odrębnych naruszeń.

40 Jak przypomniano w pkt 28 niniejszego wyroku, pismo w sprawie przedstawienia zarzutów stanowi jedynie dokument przygotowawczy, którego oceny okoliczności faktycznych i prawnych mają charakter czysto prowizoryczny. Późniejsza decyzja nie musi koniecznie stanowić kopii przedstawienia zarzutów, ponieważ Komisja jest zobowiązana uwzględnić informacje wynikające z postępowania administracyjnego bądź to w celu porzucenia zarzutów, które okazały się niewłaściwie uzasadnione, bądź w celu uporządkowania i uzupełnienia zarówno pod względem faktycznym, jak i prawnym swej argumentacji na poparcie przyjętych zarzutów (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 14; w sprawie Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 67).

41 W tych okolicznościach Sąd nie naruszył prawa, uznając w pkt 66 zaskarżonego wyroku, że dopóki nie przyjęto decyzji w sprawie „zapięć”, wszelkie przypuszczenia dotyczące istnienia lub braku odrębnych naruszeń mają charakter spekulatywny.

42 Wnoszące odwołanie nie mogą zarzucać odmowy ochrony prawnej, ponieważ — jak wynika z rozumowania Sądu — miałyby możliwość przedstawienia swojej argumentacji dotyczącej wystąpienia jednego naruszenia po przyjęciu decyzji w sprawie „zapięć” w ramach kontroli legalności tej decyzji. Jak wnoszące odwołanie zaznaczyły na rozprawie, złożyły one ponadto do Sądu skargę na podstawie art. 230 WE o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji w sprawie „zapięć”.

43 Zarzut drugi należy zatem oddalić jako bezzasadny.

C — W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzenia naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do określenia wagi naruszenia

44 Zarzut ten dzieli się na dwie części dotyczące niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzenia naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rozmiaru rynku właściwego, jeżeli chodzi o pierwszą część, oraz rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, jeżeli chodzi o drugą część.

1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu trzeciego dotyczącego niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzenia naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rozmiaru rynku właściwego

a) Zaskarżony wyrok

45 Sąd stwierdził w pkt 87 zaskarżonego wyroku, że ze względu na antykonkurencyjny charakter porozumień Komisja nie miała w niniejszej sprawie obowiązku określenia rynku dla celów stosowania art. 81 ust. 1 WE. Jednakże w pkt 88 tego wyroku Sąd dodał, że skoro sporna decyzja nakłada grzywnę na podstawie rozporządzenia nr 1/2003, to ustalenia faktyczne dotyczące właściwego rynku mają znaczenie dla sprawy, nawet jeśli ich niedostateczny charakter nie mógł spowodować stwierdzenia nieważności tej decyzji w całości.

46 W tym względzie Sąd stwierdził w pkt 89 zaskarżonego wyroku:

„[...] zgodnie z wytycznymi przy ocenie wagi naruszenia »należy wziąć pod uwagę« nie tylko jego charakter, lecz także »jego rzeczywisty wpływ na rynek, tam gdzie może to być zmierzone« (pkt 1 część A akapit pierwszy). Otóż, aby ocenić rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek, konieczne jest określenie tego rynku. Wytyczne stanowią również, że w celu określenia wagi naruszenia, »trzeba będzie wziąć również pod uwagę rzeczywiste ekonomiczne możliwości [...] spowodowania [przez sprawcę naruszenia] znaczących szkód innym podmiotom« (pkt 1 część A akapit czwarty), co zakłada konieczność określenia rozmiaru rynków oraz udziału w rynku posiadanego przez dane przedsiębiorstwa”.

47 Stwierdziwszy w pkt 95 zaskarżonego wyroku, że nie wystąpił brak uzasadnienia w odniesieniu do określenia danych rynków produktowych, Sąd przeanalizował twierdzenia Komisji dotyczące rozmiaru rynku znajdujące się w spronej decyzji.

48 W pkt 98 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że dokonane przez Komisję oceny rozmiaru trzech wyodrębnionych przez nią rynków produktowych są niepełne i nie umożliwiają sprawdzenia rozmiarów wszystkich właściwych rynków. Sąd stwierdził na tej podstawie w pkt 99 zaskarżonego wyroku, że sporna decyzja „jest obciążona niewystarczającym uzasadnieniem, które mogłoby skutkować stwierdzeniem nieważności części [tej] decyzji [...], chyba że twierdzenia Komisji dotyczące rzeczywistych ekonomicznych możliwości spowodowania przez zainteresowane przedsiębiorstwa znaczących szkód są w inny sposób uzasadnione w [spornej] decyzji”.

49 W pkt 100 i 101 zaskarżonego wyroku Sąd zaznaczył, że wnoszące odwołanie nigdy nie kwestionowały twierdzeń Komisji zawartych w spornej decyzji, pozwalających na potwierdzenie istnienia takich możliwości, to znaczy w szczególności ich pozycji lidera na europejskim rynku produkcji igieł, na którym konkurencja była bardzo ograniczona.

b) Argumentacja stron

50 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd naruszył art. 253 WE, nie stwierdzając nieważności spornej decyzji, pomimo że stwierdził naruszenie obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rozmiaru rynku. Pomiął w ten sposób, że to uchybienie miało wpływ na określenie wagi naruszenia, ponieważ wymaga ono łącznego zastosowania kilku kryteriów i że Komisja sama wskazała we wspomnianej decyzji, że uwzględniła rozmiar rynku właściwego i ekonomiczne możliwości spowodowania znaczących szkód przez sprawców naruszenia.

51 Sąd również naruszył prawo, uznając, że Komisja w dostateczny sposób opisała rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek poprzez odniesienie się do pozycji liderów zajmowanej przez wnoszących odwołanie. Sąd błędnie ocenił różnicę pomiędzy określeniem rzeczywistych możliwości ekonomicznych spowodowania przez przedsiębiorstwo znaczących szkód a określeniem rzeczywistego wpływu na rynek.

- 52 Wnoszące odwołanie uważają, że istnieje zatem sprzeczność w uzasadnieniu z jednej strony pkt 89 zaskarżonego wyroku, a z drugiej strony pkt 99 oraz 100 tego wyroku.
- 53 Komisja odpiera, że zgodnie z prawidłowym rozumieniem zaskarżonego wyroku Sąd przyznał, iż obowiązek określenia rozmiaru rynków produktowych istnieje wyłącznie wtedy, gdy bada się możliwości spowodowania znaczących szkód przez przedsiębiorstwa. Jeżeli jednak możliwość ta może zostać stwierdzona w inny sposób, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, Komisja nie ma obowiązku określania rozmiaru rynków. Ponadto z orzecznictwa Sądu wynika, że metoda obliczania grzywien opisana w wytycznych w żadnym razie nie wymaga, by w celu określenia kwoty wyjściowej grzywiny uwzględnić rozmiar rynku właściwego.

c) Ocena Trybunału

- 54 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wagę naruszeń wspólnotowego prawa konkurencji należy ustalać na podstawie dużej ilości kryteriów, do których należą szczególne okoliczności sprawy, jej kontekst i odstrasżające działanie grzywien, przy czym nie ma potrzeby ustalania wiążącej lub wyczerpującej listy kryteriów, które należy obowiązkowo uwzględnić (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 465; wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 241; z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-407/04 P Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-829, pkt 129).
- 55 W konsekwencji wbrew temu, co twierdzą wnoszące odwołanie, rozmiar rynku właściwego nie jest co do zasady kryterium obowiązkowym, lecz jedynie jednym spośród wielu istotnych kryteriów oceny wagi naruszenia i ustalenia wysokości grzywiny (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Dalmine przeciwko Komisji, pkt 132).

- 56 Niemniej w pkt 89 zaskarżonego wyroku Sąd zaznaczył, że zgodnie z pkt 1 część A akapit czwarty wytycznych w celu określenia wagi naruszenia należy wziąć po uwagę rzeczywiste ekonomiczne możliwości wyrządzenia znaczących szkód przez dane przedsiębiorstwa innym podmiotom. Sąd dodał, że to wzięcie pod uwagę pociąga za sobą konieczność określenia rozmiaru rynków.
- 57 Wnoszące odwołanie nie kwestionują analizy Sądu, ale podnoszą, że zaprzecza sobie, przyznając w pkt 101 zaskarżonego wyroku, że odniesienie do pozycji lidera, którą zajmowały na rynku właściwym, może stanowić dostateczny opis rzeczywistego wpływu naruszenia na ten rynek.
- 58 W tym względzie należy stwierdzić, że wnoszące odwołanie błędnie interpretują pkt 101 zaskarżonego wyroku. Z punktu tego wynika bowiem, że odniesienie się do pozycji liderów zajmowanej przez wnoszących odwołanie na rynku jest uważane za istotne kryterium dla oceny rzeczywistych ekonomicznych możliwości spowodowania przez nie znaczących szkód innym podmiotom, a nie — jak twierdzą wnoszące odwołanie — dla oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek.
- 59 Sąd jednakże faktycznie zaprzecza sobie, stwierdzając z jednej strony w pkt 89 zaskarżonego wyroku, że ocena ekonomicznej możliwości spowodowania znaczących szkód przez przedsiębiorstwo wymaga bezwzględnie określenia rozmiaru rynku, i uznając z drugiej strony w pkt 99–101 tego wyroku, że niedostateczność uzasadnienia stwierdzona przezeń w tym kontekście może być usunięta innymi stwierdzeniami, tak jak w niniejszym przypadku pozycją liderów zajmowaną przez wnoszące odwołanie na tym rynku.
- 60 Niemniej sprzeczność ta nie może prowadzić do stwierdzenia — jak żądają tego wnoszące odwołanie — niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd naruszenia przez Komisję jej obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rozmiaru rynku właściwego.

- 61 Mianowicie wbrew temu, co Sąd stwierdził w pkt 89 zaskarżonego wyroku, uwzględnienie zgodnie z pkt 1 część A akapit czwarty wytycznych rzeczywistych ekonomicznych możliwości spowodowania przez sprawców naruszenia znaczących szkód innym podmiotom nie pociąga za sobą konieczności określania rozmiarów rynku.
- 62 Trybunał orzekł co prawda, że w zakresie ustalenia wysokości grzywny istotny jest udział danego przedsiębiorstwa w rynku w celu określenia wpływu, jaki może ono wywierać na rynek (wyrok z dnia z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 139).
- 63 Niemniej ze względów przedstawionych przez rzecznika generalnego w pkt 98–101 opinii nie można wywodzić z orzecznictwa przywołanego w poprzednim punkcie, że dla oceny wpływu przedsiębiorstwa na rynek lub, używając terminologii zawartej w wytycznych, rzeczywistych ekonomicznych możliwości spowodowania znaczących szkód innym podmiotom, należy zmierzyć te możliwości, zobowiązując Komisję do uprzedniego określenia rynku, jak również do oceny jego rozmiaru, uwzględniając wielkość obrotu tego przedsiębiorstwa.
- 64 Ponadto w przypadku naruszenia takiego jak w niniejszej sprawie, polegającego na podziale rynków, tak formalistyczna interpretacja ww. wyroku w sprawie Baustahlgewebe przeciwko Komisji, której bronią wnoszące odwołanie, powodowałyby nałożenie na Komisję, z tytułu metody obliczania grzywien, obowiązku, którego zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie ma ona w ramach stosowania art. 81 WE, kiedy dane naruszenie ma charakter antykonkurencyjny (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 261; w sprawie Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, pkt 125).
- 65 Sąd słusznie przyznał zatem w pkt 99–101 zaskarżonego wyroku, że ustalenia ekonomicznych możliwości spowodowania przez wnoszące odwołanie znaczących

szkód innym podmiotom można było dokonać na podstawie stwierdzeń takich jak pozycja liderów na rynku właściwym.

⁶⁶ Wynika z tego, że pomimo słusznie podniesionej przez wnoszące odwołanie sprzeczności w uzasadnieniu Sądu pierwszą część zarzutu trzeciego należy oddalić jako bezskuteczną.

2. W przedmiocie drugiej części zarzutu trzeciego dotyczącej niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stwierdzonego naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek

a) Zaskarżony wyrok

⁶⁷ W pkt 109–112 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, co następuje:

„109 [...] uwzględnienie rzeczywistego wpływu na rynek jest wymagane tylko »tam gdzie może to być zmierzone«. Niemniej w toku postępowania Komisja nigdy nie twierdziła, że wpływu tego nie można było zmierzyć w niniejszym przypadku, i w odpowiedzi na skargę ograniczyła się w tym kontekście do przypomnienia, że podział rynków produktowych i rynku geograficznego uzgodniony w porozumieniach zawartych między wnoszącymi odwołanie i Entaco został wprowadzony w życie i »musiał zatem wywrzeć rzeczywisty wpływ na warunki konkurencji na rynkach wspólnotowych«.

110 Wniosek ten nie jest jednak przekonujący. [...]

111 W motywach 318–320 [spornej] decyzji Komisja [...] oparła się faktycznie wyłącznie na związku przyczynowo-skutkowym pomiędzy wprowadzeniem w życie porozumienia a jego rzeczywistym wpływem na rynek, co nie jest jednak wystarczające dla obliczenia grzywny.

112 W konsekwencji Komisja nie wywiązała się należycie z ciążącego na niej w tym zakresie obowiązku uzasadnienia. Skutki prawne, które należy z tego wyciągnąć, zostaną zbadane poniżej w pkt 190 i nast.”.

68 W odniesieniu do skutków prawnych, jakie mogło mieć uchybienie obowiązkowi uzasadnienia stwierdzone w pkt 112 zaskarżonego wyroku, Sąd uznał w pkt 188 i 89 tego wyroku, że w niniejszym przypadku naruszenie, którego przedmiotem był podział rynków produktowych i rynku geograficznego, stanowiło ewidentne naruszenie prawa konkurencji i z uwagi na swój charakter było szczególnie poważne. W konsekwencji zdaniem Sądu, biorąc pod uwagę definicję zawartą w wytycznych, zakwalifikowanie naruszenia w spornej decyzji jako „bardzo poważnego” było uzasadnione.

69 W pkt 190 zaskarżonego wyroku Sąd dodał:

„Jeżeli chodzi o ocenę rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, stwierdzono już, że w [spornej decyzji] Komisja uchybiła spoczywającemu na niej obowiązkowi uzasadnienia [...]. [...] Ten brak uzasadnienia nie może jednak w okolicznościach niniejszej sprawy prowadzić do uchylenia lub obniżenia kwoty nałożonej grzywny, dlatego że kwalifikacja naruszenia jako »bardzo poważnego« była uzasadniona i że Komisja wybrała minimalną kwotę wyjściową przewidzianą w wytycznych za takie naruszenie (to jest ściśle rzecz biorąc kwotę maksymalną za naruszenie »poważne«), to znaczy 20 mln EUR. Komisja podnosi bowiem słusznie, że wybór kwoty minimalnej w niniejszej sprawie jest wystarczający, aby uwzględnić zmniejszenie wpływu naruszenia w czasie jego trwania”.

b) Argumentacja stron

- 70 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd naruszył art. 253 WE, odmawiając stwierdzenia nieważności spornej decyzji pomimo stwierdzenia naruszenia obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Orzekając w pkt 190 zaskarżonego wyroku, że ten brak uzasadnienia nie może jednak w okolicznościach niniejszej sprawy prowadzić do uchylenia lub obniżenia grzywny, dlatego że kwalifikacja naruszenia jako „bardzo poważnego” była uzasadniona, Sąd pomylił kwestię materialnej zgodności z prawem wspomnianej decyzji z kwestiami dotyczącymi skutków prawnych naruszenia formalnego obowiązku uzasadnienia.
- 71 Komisja kwestionuje argumentację wnoszących odwołanie. Uważa jednak, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa w pkt 109–112 zaskarżonego wyroku. Z jednej strony wymagał od Komisji, by wykazała brak rzeczywistego, możliwego do zmierzenia wpływu naruszenia na rynek, podczas gdy sam stwierdził, że wpływu tego nie można było zmierzyć. Z drugiej strony zaprzeczył utrwalonemu orzecznictwu, zgodnie z którym wprowadzenie w życie porozumienia mającego cel antykonkurencyjny wystarczy, aby wykluczyć możliwość stwierdzenia braku wpływu na rynek. Komisja wnosi zatem do Trybunału o zastąpienie uzasadnienia poprzez usunięcie twierdzeń zawartych w pkt 109–112 zaskarżonego wyroku dotyczących dowodu oraz wymiernego charakteru wpływu naruszenia na rynek.

c) Ocena Trybunału

i) W przedmiocie wniosku Komisji o zastąpienie uzasadnienia

- 72 Jeśli w uzasadnieniu wyroku Sądu dopuszczono się naruszenia prawa wspólnotowego, lecz jego rozstrzygnięcie jest zasadne w świetle innych względów prawnych, odwołanie

zgodnie z utrwalonym orzecznictwem należy oddalić (zob. w szczególności wyroki: z dnia 9 czerwca 1992 r. w sprawie C-30/91 P Lestelle przeciwko Komisji, Rec. s. I-3755, pkt 28; z dnia 9 września 2008 r. w sprawach połączonych C-120/06 P i C-121/06 P FIAMM i in. przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. I-6513, pkt 187).

- 73 Zakładając nawet, że wniosek o zastąpienie uzasadnienia może zostać uwzględniony w okolicznościach, w jakich został sformułowany przez Komisję, w niniejszym przypadku należy go oddalić.
- 74 W pierwszej kolejności w odniesieniu do ewentualnego obowiązku ustalenia przez Komisję dla celów obliczenia grzywny istnienia rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek należy przypomnieć, że chociaż kryterium to należy uwzględnić w ocenie wagi naruszenia, jest ono tylko jednym spośród pozostałych, takich jak charakter naruszenia i zakres rynku geograficznego. Podobnie z pkt 1 część A akapit pierwszy wytycznych wynika, że wpływ ten należy uwzględnić, wyłącznie jeżeli można go zmierzyć (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r. w sprawie C-511/06 P Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5843, pkt 125).
- 75 W odniesieniu do porozumień horyzontalnych dotyczących cen lub podziałów rynków wytyczne stanowią, że porozumienia te mogą być kwalifikowane jako bardzo poważne naruszenia na podstawie samego ich charakteru, a Komisja nie ma obowiązku wykazywania rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. W takim wypadku rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek stanowi jedno z kryteriów, które — jeżeli można je zmierzyć — może pozwolić Komisji na podwyższenie kwoty wyjściowej grzywny powyżej przewidzianej kwoty minimalnej 20 mln EUR.
- 76 W niniejszym przypadku omawiane porozumienie miało za przedmiot podział rynków i mogło zatem zostać zakwalifikowane jako bardzo poważne, a Komisja nie była zobowiązana do wykazywania jego rzeczywistego wpływu na rynek.

- 77 Niemniej Sąd stwierdził w pkt 111 zaskarżonego wyroku, że w części spornej decyzji dotyczącej obliczenia grzywny Komisja poświęciła w podtytule „Rzeczywisty wpływ naruszenia” trzy punkty zbadaniu tego kryterium.
- 78 W tych warunkach Sąd, który zaznaczył w pkt 109 zaskarżonego wyroku, że Komisja nigdy nie utrzymywała w toku postępowania, iż rzeczywisty wpływ naruszenia nie był możliwy do zmierzenia, mógł uznać, nie naruszając prawa, że z jednej strony Komisja uważała, iż naruszenie opisane w spornej decyzji można było zmierzyć, a z drugiej strony że miała ona zamiar uwzględnić to kryterium w celu obliczenia wysokości grzywny.
- 79 Jeżeli chodzi w drugiej kolejności o dowody, jakie Komisja w takim przypadku powinna przedstawić w celu ustalenia rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, należy odrzucić twierdzenie tej instytucji, iż wystarczyło jej w tym względzie powołanie się na wprowadzenie w życie porozumienia.
- 80 Takie powołanie się bez innego dodatkowego wykazania sprowadza się bowiem do domniemania, iż wprowadzenie w życie porozumienia wywarło wpływ na rynek.
- 81 Tymczasem choć istnienie rzeczywistego wpływu naruszenia nie jest kryterium koniecznym do zakwalifikowania naruszenia jako bardzo poważnego w przypadku porozumienia mającego cel antykonkurencyjny, dodatkowe uwzględnienie tego kryterium umożliwia Komisji zwiększenie kwoty wyjściowej grzywny powyżej przewidzianej kwoty minimalnej 20 mln EUR ustalonej w wytycznych, bez innego pułapu niż limit maksymalnie 10% całkowitego obrotu uzyskanego przez dane przedsiębiorstwo w poprzedzającym roku obrotowym, ustalonego dla całkowitej wysokości grzywny w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.

- 82 W odniesieniu do tych skutków, jeżeli Komisja uzna za stosowne, by w celu obliczenia grzywny uwzględnić to fakultatywne kryterium rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, nie może ona ograniczyć się do zgłoszenia zwykłego domniemania, lecz powinna przedstawić — jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 140 opinii — konkretne, wiarygodne i wystarczające wskazówki pozwalające ocenić, jaki rzeczywisty wpływ na konkurencję na rynku mogło mieć naruszenie.
- 83 Sąd nie naruszył zatem prawa, orzekając co do zasady w pkt 110 i 111 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie mogła ograniczyć się bez jakiegokolwiek wyjaśnienia do przyjęcia na podstawie wprowadzenia w życie porozumienia, iż doszło do rzeczywistego wpływu tego naruszenia na rynek, i do oparcia swej decyzji na związku przyczynowo-skutkowym pomiędzy wprowadzeniem w życie porozumienia a jego rzeczywistym wpływem na rynek.
- 84 Z powyższych rozważań wynika, że wniosek o zastąpienie uzasadnienia zgłoszony przez Komisję należy w każdym razie oddalić.

ii) W przedmiocie argumentacji wnoszących odwołanie

- 85 Argumentacja wnoszących odwołanie, iż Sąd dopuścił się naruszenia prawa w ten sposób, że stwierdziwszy uchybienie obowiązkowi uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, odmówił stwierdzenia nieważności spornej decyzji, nie może być przyjęta.
- 86 Jeżeli chodzi o sprawowaną przez sąd wspólnotowy kontrolę decyzji Komisji w dziedzinie konkurencji, należy przypomnieć, że obok zwykłej kontroli legalności, która pozwala jedynie na oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności lub stwierdzenie nieważności zaskarżonego aktu, nieograniczone prawo orzekania przyznane Sądowi na podstawie art. 229 WE w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, uprawnia go do zmiany zaskarżonego aktu, nawet jeżeli nie stwierdza jego nieważności, z uwzględnieniem

wszelkich okoliczności faktycznych, aby zmienić na przykład wysokość grzywny (ww. wyrok w sprawie *Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji*, pkt 692).

87 W ramach kontroli legalności Sąd w pierwszej kolejności stwierdził w pkt 112 zaskarżonego wyroku niedostateczne uzasadnienie w odniesieniu do kryteriów zastosowanych przez Komisję dla określenia wagi naruszenia art. 81 WE w celu obliczenia grzywny, to jest kryterium rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Biorąc pod uwagę ilość kryteriów, które — jak przypomniano w pkt 54 niniejszego wyroku — mogą być zastosowane przez Komisję, aby określić dla celów ustalenia grzywny wagę naruszenia reguł konkurencji, Sąd nie naruszył prawa, orzekając, że dokonane przezeń ustalenie dotyczące tylko jednego z tych kryteriów nie powoduje automatycznie stwierdzenia nieważności choćby części spornej decyzji.

88 W ramach nieograniczonego prawa orzekania Sąd w drugiej kolejności w pkt 190 zaskarżonego wyroku uwzględnił stwierdzone przezeń uchybienie i zbadał, czy miało wpływ na wysokość grzywny i czy wobec tego należało ją zmienić. W tym kontekście Sąd orzekł, że zmiana kwoty wyjściowej grzywny przyjętej w spornej decyzji nie była wskazana.

89 Sąd należycie zatem ocenił zarówno w ramach kontroli legalności, jak i w ramach swego nieograniczonego prawa orzekania, skutki prawne, które należało wyciągnąć z naruszenia przez Komisję obowiązku uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek.

90 Drugą część zarzutu trzeciego należy zatem oddalić.

- 91 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut trzeci należy oddalić w całości jako bezzasadny.

D — W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego naruszenia wytycznych i błędnej oceny wagi naruszenia

- 92 Zarzut ten składa się również z dwóch części, z których pierwsza dotyczy nieuwzględnienia błędnej oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, a druga nieuwzględnienia jako okoliczności łagodzącej faktu, że wnoszące odwołanie dobrowolnie położyły kres naruszeniu.

1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu czwartego dotyczącej nieuwzględnienia błędnej oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek

a) Zaskarżony wyrok

- 93 Ta część zarzutu skierowana jest w szczególności przeciwko pkt 188–190 zaskarżonego wyroku, o których mowa w pkt 68 i 69 niniejszego wyroku.

b) Argumentacja stron

- 94 Wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd w pkt 188–190 zaskarżonego wyroku w dwojaki sposób dopuścił się naruszenia prawa. Z jednej strony uznał, że brak uzasadnienia odnośnie do rzeczywistego wpływu naruszenia nie miał znaczenia prawnego, ponieważ ze względu na jego abstrakcyjną postać mogło ono zostać zakwalifikowane jako „bardzo poważne”. Nieuwzględnienie konkretnych okoliczności naruszenia jest sprzeczne zarówno z wytycznymi, jak też z orzecznictwem Trybunału i praktyką decyzyjną Komisji. Z drugiej strony Sąd niesłusznie uznał, że kwota wyjściowa grzywny przewidziana w wytycznych dla „bardzo poważnego” naruszenia stanowi kwotę minimalną, od której nie można odstąpić. Takie stanowisko jest sprzeczne z praktyką decyzyjną Komisji i stanowi naruszenie zasady proporcjonalności.
- 95 Komisja odsyła w części do argumentacji, którą przedstawiła w ramach zarzutu trzeciego w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Dodaje, że Sąd nie uznał kwoty wyjściowej przewidzianej w wytycznych za nieprzekraczalny próg, lecz zbadał jej proporcjonalność w pkt 206 i 223 zaskarżonego wyroku. Jeżeli chodzi o argumenty wnoszących odwołanie dotyczące praktyki decyzyjnej Komisji, to przytoczone przykłady są bądź nietrafne, bądź nowe lub nieściśle.

c) Ocena Trybunału

- 96 Jeżeli chodzi o pierwsze naruszenie prawa przywołane przez wnoszące odwołanie, dotyczące rzekomej abstrakcyjnej kwalifikacji naruszenia dokonanej przez Sąd bez uwzględnienia błędnego charakteru oceny jego rzeczywistego wpływu na rynek, należy przypomnieć, że w celu określenia wysokości grzywien należy uwzględnić czas trwania naruszeń i wszystkie elementy mogące wchodzić w ocenę wagi tych naruszeń, takie jak zachowanie każdego z przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ustaleniu uzgodnionych praktyk, korzyść, którą mogły odnieść z tych praktyk, ich rozmiar i wartość danych towarów, jak również zagrożenie, jakie tego rodzaju naruszenia stanowią dla celów Wspólnoty Europejskiej (zob. ww. wyroki w sprawach: *Musique*

Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 129; Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 242). Wynika z tego, że skutek praktyki konkurencyjnej nie jest sam w sobie kryterium rozstrzygającym dla oceny odpowiedniej wysokości grzywny. W szczególności elementy objęte aspektem zamiaru mogą być istotniejsze niż elementy dotyczące tych skutków, przede wszystkim naruszeń, które są poważne same z siebie, takich jak podział rynków, który to element występuje w niniejszej sprawie (zob. wyrok z dnia z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-194/99 P Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. s. I-10821, pkt 118).

- 97 Jeżeli chodzi o drugie naruszenie prawa polegające na tym, że Sąd niesłusznie uznał, iż kwota wyjściowa grzywny przewidziana w wytycznych dla naruszenia „bardzo poważnego” stanowi próg minimalny, od którego nie można odstąpić, należy zaznaczyć, że w pkt 190 zaskarżonego wyroku Sąd ograniczył się do zbadania, czy to stwierdzone przezeń uchybienie dotyczące oceny rzeczywistego wpływu naruszenia miało wpływ na obliczenie wysokości grzywny. W ramach tego badania Sąd stwierdził w pierwszej kolejności, że Komisja nie dokonała podwyżki kwoty wyjściowej z tytułu wpływu na rynek. Na podstawie nieograniczonego prawa orzekania Sąd stwierdził w drugiej kolejności, że kwota wyjściowa przyjęta w spornej decyzji mogła być uzasadniona zakwalifikowaniem naruszenia jako „bardzo poważnego”. Fakt, iż Sąd nie uznał za wskazane, by w okolicznościach niniejszego przypadku zmieniać kwotę wyjściową ustaloną przez Komisję, nie może oznaczać, że uznał kwotę 20 mln EUR za próg minimalny, poniżej którego nie można było zejść.
- 98 Jeżeli chodzi o argument wnoszących odwołanie dotyczący praktyki decyzyjnej Komisji, wystarczy przypomnieć, że praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi ram prawnych dla ustalania wysokości grzywien w dziedzinie konkurencji, ponieważ Komisja dysponuje w niej szerokim zakresem uznania, w ramach którego nie jest związana ocenami, jakich dokonała wcześniej (zob. w szczególności ww. wyroki w sprawach: Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 209–213; Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 82).
- 99 Wynika z tego, że pierwszą część zarzutu czwartego należy oddalić.

2. W przedmiocie drugiej części zarzutu czwartego dotyczącej nieuwzględnienia jako okoliczności łagodzącej faktu, że wnoszące odwołanie dobrowolnie zakończyły naruszenie

a) Zaskarżony wyrok

100 W pkt 211 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, odwołując się do utrwalonego orzecznictwa, że w ramach obliczania grzywny nakładanej za naruszenie reguł konkurencji możliwość uwzględnienia okoliczności łagodzącej istnieje tylko wówczas, gdy zainteresowane przedsiębiorstwa zostały skłonione do zaprzestania zachowań antykonkurencyjnych przez interwencję Komisji.

101 Stwierdziwszy w pkt 212 zaskarżonego wyroku, że ze spornej decyzji wynika, iż wcześniejsze odstąpienie od niedozwolonego porozumienia nie było wynikiem interwencji Komisji ani decyzji wnoszących odwołanie, aby położyć kres naruszeniu, lecz decyzją strategii gospodarczej, Sąd uznał w pkt 213 tego wyroku, że wcześniejsze odstąpienie od porozumienia zostało już wzięte pod uwagę przy ocenie czasu trwania naruszenia, a zatem nie mogło stanowić okoliczności łagodzącej.

b) Argumentacja stron

102 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd naruszył prawo w pkt 211 i 213 zaskarżonego wyroku, ponieważ jego analiza nie uwzględnia dobrowolnego charakteru odstąpienia od naruszenia. Fakt zaprzestania z własnej inicjatywy zachowania niezgodnego z prawem powinien stanowić okoliczność łagodzącą, która nie została uwzględniona przy ocenie czasu trwania naruszenia.

103 Komisja utrzymuje, że analiza Sądu jest zgodna z utrwalonym orzecznictwem w tej dziedzinie, którego nie należy kwestionować.

c) Ocena Trybunału

104 Wśród okoliczności łagodzących, które mogą doprowadzić do obniżenia kwoty bazowej grzywny, pkt 3 wytycznych wskazuje w tiret trzecim zakończenie naruszenia bezzwłocznie po interwencji Komisji, szczególnie gdy prowadzi ona dochodzenie.

105 W pkt 158 ww. wyroku w sprawie Dalmine przeciwko Komisji Trybunał potwierdził ocenę Sądu, iż okoliczności łagodzącej nie można uwzględnić na podstawie pkt 3 tiret trzecie wytycznych, w przypadku gdy naruszenie zostało zakończone przed datą pierwszych interwencji Komisji lub gdy ugruntowana decyzja o jego zakończeniu została przez te przedsiębiorstwa podjęta przed tą datą.

106 Sąd nie naruszył zatem prawa, potwierdzając odmowę uwzględnienia przez Komisję w spornej decyzji okoliczności łagodzących na rzecz wnoszących odwołanie ze względu na ich decyzję zakończenia porozumień stanowiących naruszenie, ponieważ decyzja ta — jak wskazują same wnoszące odwołanie — została podjęta wcześniej i niezależnie od jakiegokolwiek interwencji Komisji.

107 W tych warunkach należy oddalić drugą część zarzutu czwartego i w konsekwencji zarzut czwarty w całości.

E — W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności przy ustalaniu kwoty grzywny

1. Zaskarżony wyrok

108 W pkt 228–232 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał proporcjonalność kwoty grzywny nałożonej w spornej decyzji kolejno względem wielkości rynków właściwych, rozmiaru i ekonomicznych możliwości wnoszących odwołanie, ich sytuacji finansowej i ryzyka nałożenia na nie grzywny w sprawie „zapięcie”. W pkt 233 tego wyroku stwierdził, że argument wnoszących odwołanie dotyczący naruszenia zasady proporcjonalności należało oddalić w całości.

2. Argumentacja stron

109 Wnoszące odwołanie twierdzą, że określając wagę naruszenia w ramach ustalania wysokości grzywien, Sąd pod dwoma względami naruszył zasadę proporcjonalności. Z jednej strony zastosował wytyczne w sposób formalny, nie biorąc pod uwagę konkretnych okoliczności naruszenia. Z drugiej strony zbadał proporcjonalność grzywny wyłącznie w świetle pojedynczych kryteriów, nie biorąc pod uwagę okoliczności sprawy w sposób całościowy.

110 Komisja utrzymuje, że zarzut ten jest niedopuszczalny, ponieważ wzywa się w nim Trybunał do ponownego zbadania wysokości grzywny. Posiłkowo Komisja podkreśla, że Sąd szczegółowo zbadał proporcjonalność grzywny i że argumenty wnoszących odwołanie są bezzasadne.

3. Ocena Trybunału

- 111 Jeżeli chodzi o pierwszy argument wnoszących odwołanie, należy stwierdzić, że powtarza on zasadniczo względy przedstawione w ramach drugiej części zarzutu czwartego i że należy go zatem oddalić z tych samych powodów, co tę część.
- 112 W odniesieniu do drugiego argumentu należy stwierdzić, że zasadniczo wzywa on Trybunał do przeprowadzenia ponownego badania kwoty grzywny ustalonej przez Sąd. Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem do obowiązków Trybunału, który rozstrzyga kwestie prawne w ramach odwołania, nie należy zastąpienie ze względów słuszności własną oceną oceny Sądu, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzeka o kwotach grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa wspólnotowego (zob. w szczególności ww. wyroki w sprawach: *Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji*, pkt 614; *Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji*, pkt 245).
- 113 Zarzut piąty należy zatem odrzucić jako niedopuszczalny.
- 114 Z całości powyższych rozważań wynika, że odwołanie należy oddalić w całości.

VI — W przedmiocie kosztów

- 115 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na

żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania, a te przegrały sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka:

- 1) **Odwołanie zostaje oddalone.**

- 2) **William Prym GmbH & Co. KG i Prym Consumer GmbH & Co. KG zostają obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy